

УДК 792.5

DOI 10.32461/2226-3209.4.2025.351976

Цитування:

Мусієнко В. І. Підготовка студентів акторів до роботи з вокальним матеріалом у подальшій фаховій діяльності. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2025. № 4. С. 332–337.

Musiienko V. (2025). Teaching of Actors Students to Work with Vocal Material in Further Professional Activity: Pedagogical Tasks. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 4, 332–337 [in Ukrainian].

Мусієнко Валентина Іванівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
в.о. завідувача кафедри музичного виховання
Київського національного університету театру,
кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого,
заслужений працівник культури України
<https://orcid.org/0009-0008-6752-7663>
v.musiienko@kntkt.edu.ua

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ АКТОРІВ ДО РОБОТИ З ВОКАЛЬНИМ МАТЕРІАЛОМ У ПОДАЛЬШІЙ ФАХОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Мета роботи – на основі аналізу основних потреб, проблем і викликів фахової діяльності актора, пов'язаної з вокальним виконавством, сформулювати комплексний та обґрунтований перелік творчих завдань для викладача вокальних дисциплін театральних університетів. **Методологія дослідження.** У процесі розгляду теми було застосовано метод порівняльного аналізу й теоретичного узагальнення з метою зіставлення різних підходів до формування вокальних компетентностей у театральній та музично-педагогічній практиці; використано метод педагогічного спостереження для виявлення типових труднощів студентів у процесі опанування навичок сценічного співу; аналіз педагогічного досвіду для узагальнення ефективних методів роботи викладача з майбутніми акторами. **Наукова новизна** дослідження полягає у виявленні ролі викладача вокалу у формуванні стійких професійних навичок роботи актора з голосом і музичним матеріалом; уточненні завдань викладача для підвищення ефективності вокальної підготовки студентів-акторів; а також у з'ясуванні функціонального взаємозв'язку сценічного співу й мовлення як ключового чинника комплексного розвитку мовно-голосових компетенцій майбутніх акторів. **Висновки.** Виявлено, що коректний педагогічний підхід викладачів музичних (вокальних) дисциплін формує стійку базу для роботи актора з голосом, музичним матеріалом, а також відіграє значну роль у підтримці та збереженні професійного здоров'я актора. Уточнено завдання, які постають перед викладачем під час занять для досягнення максимальної результативності у формуванні вокальних вмінь, навичок та компетенцій актора. З'ясовано, що прямий функціональний зв'язок сценічного співу і сценічного мовлення відіграє ключову роль у комплексній мовно-голосовій підготовці студентів-акторів. Дослідницькі матеріали статті стануть у пригоді при формуванні методичних рекомендацій, робочих програм навчальних дисциплін та репертуарних планів студентів акторських спеціальностей.

Ключові слова: сценічний спів, вокал, театр, студенти-актори, перформативне мистецтво.

Musiienko Valentina, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Honoured Worker of Culture of Ukraine, Head of the Department of Music Education, I. Karpenko-Karyi, Kyiv National Theatre Cinema and Television University

Teaching of Actors Students to Work with Vocal Material in Further Professional Activity: Pedagogical Tasks

The purpose of the study is to analyse the basic needs, problems, and challenges of professional activity of the actor related to vocal performance, to form a comprehensive and sound list of pedagogical tasks for the teacher of vocal disciplines of theatrical universities. **Methodology.** In the process of consideration of the topic, a method of comparative analysis and theoretical generalisation was applied to compare different approaches to the formation of vocal competences in theatrical and musical-pedagogical practice. The article uses the method of pedagogical observation to identify the typical difficulties of students in the process of mastering the skills of stage singing. Analysis of pedagogical experience to generalise effective methods of teacher work with future actors. **The scientific novelty** of the investigation is that with the help of theoretical and practical analysis, the aspect of the pedagogical work of the vocalist teacher with actor students was considered. **Conclusions.** It is revealed that the correct pedagogical approach of teachers of musical (vocal) disciplines forms a stable base for the work of an actor with voice, musical material, and plays a significant role in maintaining and maintaining the professional health of the actor. The tasks facing the teacher during classes to maximise the effectiveness in the formation of vocal skills, skills and competencies of the actor are clarified. It has been found that the direct functional connection of stage singing and stage speech plays a key role in the complex language-voice training of actors. Research materials of the article will be useful in the formation of methodological recommendations, work programmes of educational disciplines and repertoire plans of students of acting specialties.

Keywords: performative art, theatre, student actors, stage singing, vocals.

Актуальність теми дослідження. На сучасному етапі розвитку перформативного мистецтва (сценічного мистецтва, театру) питання підготовки кадрів є одним з ключових, оскільки безпосередня фахова діяльність передбачає глибинну практичну підготовку під час навчання, напрацювання бази навичок, вмінь та компетентностей, відсутність яких унеможливило б існування в професії на початкових етапах включно. Підготовка актора до професійної діяльності є комплексним довготривалим процесом, а якість цього процесу визначає весь майбутній шлях існування в професії, професійну тривалість, а також зачіпає питання професійного і фізичного здоров'я. Фахова база, що закладається під час навчання актора у закладі вищої освіти формує акторську палітру, сценічну витривалість, баланс вмінь та природних можливостей.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Сучасні дослідження в галузі перформативних мистецтв орієнтовані переважно на аналіз існуючого змісту та результату навчання акторів. Наприклад, Н. Фоломєєва розглядає методичні основи розвитку артикуляційної виразності у процесі вокальної підготовки майбутніх акторів, М. Нагорний досліджує «Роль вокального виховання в освітньо-професійній підготовці акторів театру» [5]; Л. Гринь аналізує та систематизує методика формування вокального голосу в процесі професійної підготовки майбутнього актора. Також наукова розвідка звертає увагу на аналогічний підхід – роботу артистів-вокалістів у музично-театральних жанрах, зокрема Ю. Савченко, М. Сохань приділяють увагу підготовці майбутніх артистів-вокалістів до роботи в мюзиклі, а О. Гурець зосереджується на основних прийомах роботи з голосовим апаратом у вокальному класі.

Мета роботи – на основі аналізу основних потреб, проблем та викликів фахової діяльності актора, пов'язаної з вокальним виконавством, сформувати комплексний та обґрунтований перелік творчих завдань для викладача вокальних дисциплін театральних університетів.

Виклад основного матеріалу. Підготовка студентів-акторів до роботи з вокальним матеріалом є одним із ключових аспектів їх професійної підготовки, оскільки голос у акторській професії виступає не лише як інструмент для передачі художнього образу, але і є найважливішим засобом впливу на глядача. Як зазначає вітчизняна науковця те педагог сценічного співу Н. Борисенко: «Вокал у акторській майстерності – це не просто технічна навичка, а інструмент емоційного та

сценічного впливу, засіб художнього висловлення, ключ до внутрішньої свободи актора. Тому розвиток вокальних умінь повинен бути інтегрованою частиною професійної підготовки актора – поряд із мовною технікою, пластикою та психологічною роботою над роллю» [1]. У процесі навчання в університеті майбутні актори повинні отримати комплекс вокальних та голосових навичок, необхідних для подальшої роботи на сцені та екрані. До них належать вокальне правильне дихання, опора, розвиток резонаторної системи та місії звуку, здатність формувати звук без перенапруження голосового апарату, розвиток чіткості дикції і артикуляції, а також майстерність роботи з музичним матеріалом у різних напрямках, жанрах а стилях. Розвиток цих навичок необхідний не лише для якісного виконання вокальних фрагментів, але і для щоденної професійної практики актора, де голос функціонує в умовах високої інтенсивності навантаження.

Особливу увагу в процесі голосової підготовки слід приділяти проблемі збереження професійного здоров'я голосу. Практика театральної та музичної освіти свідчить про те, що за відсутності системного навчання для правильних методів дихання та формування звуку голос студента, а згодом актора швидко втомлюється, з'являються ознаки дисфонії або фонастенії, що призводить в майбутньому до патологічних змін, таких як вузли на голосових зв'язках. Неправильні вокальні звички та автоматизм використання голосового апарату, утворені на ранніх стадіях занять, надскладно виправити і педагогічні помилки можуть спричинити професійні обмеження або навіть неможливість продовжувати займатися фаховою діяльністю. Ось чому вокальна та голосова підготовка студентів повинна бути спрямована не лише на розвиток художнього вираження, але і на формування стабільних навичок гігієни голосу, запобігання перевантаженню та підтримці вокальної витривалості. У цьому контексті педагог вокалу виступає як одна з ключових фігур в навчальному процесі, завданням якої є формування інтегральної системи знань, вмінь та практичних навичок.

Основні педагогічні завдання можуть бути умовно розділені на кілька груп. Перша група передбачає завдання, пов'язані з постановкою голосу: формування правильного вокального дихального та підтримуючого механізму, розвиток координації голосового та дихального апарату, вокальної позиції та тренування звуковидобування. Другою групою є завдання, пов'язані з музичним та мистецьким розвитком

студента: формування почуття ритму, інтонаційної точності, здатності працювати з текстом у музичному супроводі, здатністю інтерпретувати вокальні твори, враховуючи і музичну, і драматичну складові. Третя група входить до категорії музично-сценічної єдності. Педагог має звернути увагу на аспекти сценічної свободи та емоційної виразності, допомагаючи студенту органічно поєднувати голосові та акторські компоненти сценічного образу. Л. Гринь описує педагогічні цілі та напрями так: «Специфіка педагогічного спрямування вокального навчання у вищих навчальних закладах вимагає володіння науково-теоретичною базою знань із вокальної педагогіки, усвідомлення процесу звукоутворення та високого рівня вокально-технічного комплексу вмінь та навичок» [2]. Тобто перед педагогом постає ускладнене завдання для формування у студента музичних вмінь, навичок та компетенцій.

Формування педагогом професійних навичок майбутнього актора неможливо без цілеспрямованої роботи над розвитком вокальних навичок, які включають не лише оволодіння техніко-акустичною стороною голосу, а й розвитку виразності вокально-акторської палітри у різних музичних стилях та жанрах. У практиці театрального мистецтва, спів займає особливе місце, оскільки він поєднує як музичний, так і художній, і сценічний принцип, що означає, що він вимагає високого ступеня гнучкості та універсальності. Студент-актор повинен бути готовим до того, що в процесі своєї професійної діяльності йому доведеться звернутися до різноманітних вокальних форм від класичної арії до джазової імпровізації, від народної пісні до сучасної музики. Ось чому одним із ключових завдань викладачів є навчання студентів стилю та жанру, що належить матеріалу. Важливість цього аспекту пояснюється тим, що неправильна суміш жанрових характеристик може повністю спотворити художній план твору. Наприклад, виконання джазової композиції в оперному плані призведе до втрати його легкості, свободи ритмічного дихання та імпровізаційного характеру, а відтворення фрагмента опери з елементами естрадного звучання позбавляє музики необхідних вокальних глибин, повноти тембру та емоційної переконливості.

Таким чином, володіння стилістичними характеристиками стає умовою для справжнього розкриття художнього образу. Педагогічна робота в цьому напрямку повинна бути систематичною і включати як практичні вправи, так і теоретичне пояснення відмінностей між стилями. Важливо не лише

показати студентам конкретні методи, пов'язані з диханням та технікою голосу, артикуляцією, роботою резонаторів, але також пояснити, чому в певному жанрі ці методи використовуються по-різному. Отже, в академічному вокалі пріоритетним є рівномірність звуку, дихальна підтримка та насичення тембру, тоді як у джазі свобода звуку, використання специфічного ритму, різноманітних відтінків тембру та імпровізаційного початку. Естрадний спів та сучасна музика, у свою чергу, вимагають більшої детальної мови, здатності змінювати динаміку залежно від тексту та створювати ефект довірливого спілкування зі слухачем. Для актора особливо важлива така універсальна підготовка, оскільки його діяльність передбачає постійне перемикання між різними мистецькими завданнями. Здатність співати точно та виразно в межах певного стилю стає не лише показником голосової культури, а й свідченням професійної зрілості актора. Більше того, правильна інтонація та стильова приналежність виконання покращує емоційний вплив на глядача, створює цілісність художнього зображення та сприяє більш глибокому зануренню в театральну дію.

Варто підкреслити, що процесі навчання акторів співу педагог відіграє роль диригента між традиціями музичного мистецтва та особистістю особистості. Його завдання полягає не лише в тому, щоб навчити технічних аспектів співу, а й сформувати естетичний смак у майбутньому акторі, здатність розрізняти нюанси жанрів та стилів, а також здатність використовувати голос як виразний інструмент, що відповідає мистецькому завданню. Оперний співак, педагог О. Гурець наголошує на індивідуалізації педагогічної стратегії в процесі навчання: «Використання педагогами-вокалістами тих чи інших методів у практичній роботі з голосом буде завжди різною, в залежності від потреб навчання та індивідуальності самого студента, що залежить від суб'єктивного і емоційного стану вихованця, його готовності до сприйняття, фізіолого-психологічного стану та розумової діяльності на заняттях» [3]. У той же час, педагогічна стратегія повинна бути спрямована на гармонійне поєднання регламентованості вимог та підтримки творчої ініціативи, що дозволяє студенту розвивати гнучкість мислення та свободу виконання. Таким чином, навчання акторів співу у різних стилях та жанрах є компонентом їх професійної підготовки. Це сприяє розвитку музичного та естетичного горизонту, формує навички інтерпретації стилю та допомагає уникнути помилок, пов'язаних з механічною передачею голосової методики з одного жанру до іншого.

Правильне володіння голосом та почуття стилю стають не лише умовою успішного втілення музичних творів, але й показником мистецької зрілості актора, який може адекватно і переконливо вирішувати широкий спектр творчих проблем.

У процесі професійної підготовки студентів-акторів складним педагогічним завданням є розвиток музичного слуху, оскільки ця майстерність є основою як вокальної, так і загальної сценічної діяльності. Музичний слух надає здатність правильно сприймати та відтворювати інтонації, ритмічні малюнки, відтінки тембрів та динамічні нюанси, які, в свою чергу, дозволяють актору правильно та виразно виконувати музичний матеріал. В умовах сучасного театру, де синтез різних мистецтв займає все більш значне місце, актор, позбавлений розвинутого слуху, виявляється обмеженим у своїх можливостях і менш конкурентоспроможним, а завдання для педагога ускладнюються тим, що музичний слух має фізіологічну природу і початковий рівень студентів значно відрізняється. Частина студентів-акторів мають музичну освіту і розвинені навички музичного слуху, частина зіштовхується з навчанням музиці вперше і має потребу в особливій увазі до чистоти інтонування, відчуття ритму тощо. Педагогічна практика показує, що формування музичного слуху серед студентів проводиться поетапно і включає спеціальні вправи для інтонаційної точності та роботи з музичними творами різної складності. Особлива увага приділяється розвитку внутрішнього слуху, тобто здатності зберігати звукове зображення в пам'яті та відтворювати його без зовнішнього тригера. Саме ця навичка допомагає акторові впевнено співати на сцені, підтримувати чистоту інтонації та гармонійний звук навіть в умовах хвилювання на сцені. Паралельно проводиться робота з ритмічної точності, оскільки володіння метро-ритмічними структурами невіддільне від загального розвитку музичності.

Не менш важливим аспектом є навчання студента-актора до здатності вести свою партію як в соло, так і в ансамблі. У сольних виступах вимагається здатність самостійно контролювати інтонацію, дихання, динаміку та тембр звуку, зберігаючи виразність та переконливість на сцені. Однак робота в ансамблі висуває додаткові вимоги до виконавця: необхідно почути не тільки власний голос, але й голос партнерів, співвідносити партії, знайти рівновагу та підтримувати цілісність загального звучання. У багатоголосі особливо важливе значення має гармонія, здатність інтонаційно «інтегруватися» у загальний акорд, не порушуючи баланс

ансамблю і в той же час зберігаючи індивідуальну виразність партії. Педагог повинен навчити студента не тільки технічним методам ведення партії, але й сформувати навички колективної музичності, здатності слухати та чути інших виконавців. Педагогічна методика передбачає поступовий перехід від простих вправ на два голоси до більш складних ансамблевих форм, включаючи поліфонічні роботи. У той же час, увага приділяється не лише точності інтонації, а й координації ритму, динамічних відтінків, фразування [4]. Педагог зобов'язаний підкреслити, що ансамбль – це не лише поєднання окремих партій, а органічне ціле, де кожен голос відіграє значну роль і де порушення однієї лінії може знищити загальне враження.

Розвиток навичок музичного слуху та ансамблевого співу має прямий вплив на сценічну діяльність актора. Можливість чути музику об'ємніше, тримати свою партію і в той же час сприймати партнерів сприяє формуванню професійної гнучкості та універсальності. Це дозволяє актору працювати з однаковою результативністю та виразністю як у камерних музичних, так і в драматичних постановках, так і у великих виставках, включаючи хорові сцени чи ансамблі. Більше того, ці навички формують спеціальні *soft skills* – здатність відчувати команду, що є невід'ємною частиною театрального мистецтва. Розвиток музичного слуху серед студентів та їх здатності впевнено тримати партію в сольних та ансамблевих роботах є невід'ємною частиною професійної підготовки. Ці навички сприяють формуванню інтонаційної точності, ритмічної стабільності, гармонічного слуху та відчуття партнера, без яких неможливо якісно брати участь у музичних та драматичних постановках. Педагог, систематично і послідовно, працюючи над розвитком цих якостей, забезпечує майбутнім акторам не тільки технічну готовність до сценічних завдань, але й мистецьку зрілість, що проявляється у здатності створювати цілісні та переконливі мистецькі образи в музичному та театральному просторі.

Одним з найважливіших завдань вокальної підготовки актора є формування здатності поєднувати вокальне виконавство зі сценічним образом та драматургічним матеріалом. Для актора голос – це не лише засіб утворення звуку, але й інструмент для передачі почуттів, настроїв, драматичної напруги. Саме в музичних сценах, які в структурі виступу часто мають місце кульмінації, емоційна виразність досягає своєї найбільшої інтенсивності. У такій ситуації виконавець вимагає здатності одночасно жити складними емоційними

станами і в той же час підтримувати контроль над голосом, диханням та артикуляцією.

Педагогічним завданням є навчити студента, що емоційне життя на сцені неможливо без свідомого володіння технікою. У своєму дослідженні Ю. Савченко також наголошує: «Нерідко акторові, що володіє ґрунтовною вокальною підготовкою, доводиться заново вчитися співати в мюзиклі, оскільки об'єднання співу і танцю, вміння їх синхронізувати для деяких виконавців стає завданням, яке важко здійснити» [6]. В умовах стресу або високої драматичної напруги актор може інстинктивно збільшити навантаження на голос, форсувати звук, порушувати респіраторний ритм, що призводить до швидкої втоми та зниження якості звуку. Правильно побудований педагогічний процес вчить студента, що емоційна виразність та технічна стабільність не суперечать один одному, а скоріше взаємодіють для ефективного мистецького впливу.

Основним завданням є формування у студента синхронізованого контролю над тілесними та емоційними процесами. За допомогою спеціальних вокальних та акторських вправ студент вчиться поєднувати дихання з внутрішнім емоційним імпульсом, перетворювати психологічний стрес на акустичну енергію голосу. Зі свого боку педагог повинен пояснити важливість внутрішньої концентрації: актор живе емоцією, але не «втрачає» техніку, а продовжує утримувати дихальну опору, підтримує чистоту інтонації та чіткість дикції.

Важливу роль відіграє розвиток здатності до внутрішньої трансформації: студент усвідомлює, що емоція не повинна руйнувати голос, а повинна керувати та розфарбувати її. Для цього використовуються методи емоційної пам'яті, імпровізаційні завдання, працюють над музичними фразами в різних емоційних регістрах. Таким чином, педагог формує студента, який розглядає вокальну частину не лише як набір звукових завдань, але і як органічну частину драматичної дії, підпорядковану розкриттю сценічного образу.

Особливу увагу слід приділяти розвитку навичок «подвійного контролю» – актор одночасно живе емоцією і контролює техніку. Наприклад, можна взяти до уваги артикуляційний апарат. Сучасний театральний педагог Н. Фоломєєва також наголошує: «Чинник артикуляційного укладу нерозривно пов'язаний із м'язовою свободою. Маючи справу не лише з унікальною акторською природою, а й часто з індивідуальними фізіологічними особливостями мовного

апарату, а також з особистістю, що вже сформувалася, викладач основ співу намагається діяти делікатно» [7]. Ця здатність формується поступово: від простих вокальних завдань з елементами емоційного барвника до виконання складних музичних номерів в умовах руху сценічного руху. Результатом є здатність актора підтримувати професійну свободу та виразність навіть у екстремальних умовах виступу – будь то емоційний кульмінаційний момент, висока динаміка чи тривале вокальне навантаження.

Тож педагогічне завдання в цьому напрямі – навчити майбутнього актора інтегрувати голосову техніку та емоційну виразність в єдиний художній процес. Актор, який освоїв цей синтез, здатний створити переконливі та цілісні сценічні образи, в яких голос не тільки служить технічним засобом, але й стає носієм глибокого емоційного змісту. Це забезпечує не тільки художню силу виступу, але й професійну стабільність голосу, що дозволяє актору тривалий час працювати на сцені без ризику перевантажень та втрати можливостей професійної виразності.

Поряд з цим, найважливішим завданням педагога є навчання студентів із свідомим ставленням до їхнього голосу як професійного інструменту. Необхідно сформувати навички самоконтролю, здатність аналізувати власний звук, оцінювати рівень навантаження голосу та правильно планувати роботу з вокальним матеріалом. Викладач ознайомлює студентів із методами запобігання голосовим порушенням, основами фоніатричної гігієни, формує навички правильного та раціонального використання голосу в умовах інтенсивної сценічної діяльності.

Отже, підготовка студентів для роботи з вокальним матеріалом – це всебічний процес, який поєднує як технічні, так і художні, а також медичні та профілактичні аспекти. Якщо на етапі тренувань студент отримує цілісну систему знань та навичок, це дозволяє йому надалі використовувати свій голос у найрізноманітніших професійних умовах без ризику її передчасного виснаження. Завдання вчителя вокалу – це не лише передача технічних знань, а й у формуванні професійної культури роботи з голосом, що є запорукою успішної кар'єри актора в сучасному театрі та музичному мистецтві.

Наукова новизна дослідження полягає у виявленні ролі викладача вокалу у формуванні стійких професійних навичок роботи актора з голосом і музичним матеріалом; уточненні завдань викладача для підвищення ефективності вокальної підготовки студентів-акторів; а також у з'ясуванні функціонального

взаємозв'язку сценічного співу й мовлення як ключового чинника комплексного розвитку мовно-голосових компетенцій майбутніх акторів.

Висновок. У статті розглянуто малодосліджені аспекти підготовки актора до подальшої роботи з музичним вокальним матеріалом у безпосередній фаховій діяльності. З'ясували роль та завдання педагога під час навчання сценічного співу. Уточнили взаємозв'язок голосового апарату з іншими засобами сценічної виразності. Наголошено на важливості правильного опанування навичками роботи з голосом для професійного здоров'я та збереження палітри акторської виразності. Доведено, що ґрунтовний та системний підхід педагога до постановки голосу, формування вокальних знань, вмінь, навичок та компетенцій є одним з ключових факторів професійної стабільності актора. На основі аналізу основних потреб, проблем та викликів фахової діяльності актора, пов'язаної з вокальним виконавством, сформовано комплексний та обґрунтований перелік творчих завдань для викладача вокальних дисциплін театральних університетів.

Література

1. Борисенко Н. С. Впровадження сучасних вокальних технік у процесі підготовки майбутніх акторів. *Fine Art and Culture Studies*. 2025. Т. 2, № 5. С. 56–62. DOI: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-2-5>.
2. Гринь Л. О., Ткаленко К. О. Методика формування вокального голосу в процесі професійної підготовки майбутнього актора. *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2022. Т. 1, № 17. С. 142–150. DOI: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2022-1-17>.
3. Гурець О. В. Основні прийоми роботи з голосовим апаратом у вокальному класі. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2025. № 2. С. 81–88. DOI: <https://doi.org/10.31654/2663-4902-2025-PP-2-81-88>.
4. Дзюба О. А. Педагогічні аспекти вокальної технології сучасного популярного виконавства. *Імідж сучасного педагога*. 2018. Т. 2(179). С. 66–69. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2018-2\(179\)-66-69](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2018-2(179)-66-69).
5. Нагорний М. В. Роль вокального виховання в освітньо-професійній підготовці акторів театру. *Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-*

Карого. 2024. № 34. С. 85–93. DOI: <https://doi.org/10.34026/1997-4264.34.2024.305220>.

6. Савченко Ю. О. Підготовка майбутніх артистів-вокалістів до роботи в мюзиклі. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*. 2024. Т. 9, № 12. С. 112–119. DOI: <https://doi.org/10.28925/2518-766X.2024.912>.

7. Фоломєєва Н. А. Методичні основи розвитку артикуляційної виразності у процесі вокальної підготовки майбутніх акторів. *Слобожанські мистецькі студії*. 2023. Т. 2, № 3. С. 54–61. DOI: <https://doi.org/10.32782/art/2023.2.7>.

References

1. Borysenko, N. S. (2025). Introduction of modern vocal techniques in the training of future actors. *Fine Art and Culture Studies*, 2(5), 56–62. DOI: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-2-5> [in Ukrainian].
2. Hryn, L. O., & Tkalenko, K. O. (2022). Methods of vocal voice formation in the professional training of future actors. *Pedagogical Science: Theory and Practice*, 1(17), 142–150. DOI: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2022-1-17> [in Ukrainian].
3. Hurets, O. V. (2025). Basic techniques for working with the vocal apparatus in the vocal class. *Scientific Notes of Mykola Gogol State University of Nizhyn. Series: Psychological and Pedagogical Sciences*, 2, 81–88. DOI: <https://doi.org/10.31654/2663-4902-2025-PP-2-81-88> [in Ukrainian].
4. Dziuba, O. A. (2018). Pedagogical aspects of vocal technology in modern popular performance. *Image of the Modern Educator*, 2(179), 66–69. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2018-2\(179\)-66-69](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2018-2(179)-66-69) [in Ukrainian].
5. Nahornyi, M. V. (2024). The role of vocal education in the educational and professional training of theatre actors. *Scientific Bulletin of I. K. Karpenko-Karyi Kyiv National University of Theatre, Cinema and Television*, 34, 85–93. DOI: <https://doi.org/10.34026/1997-4264.34.2024.305220> [in Ukrainian].
6. Savchenko, Yu. O. (2024). Training future vocal artists for work in musical theatre. *Musical Art in Educational Discourse*, 9(12), 112–119. DOI: <https://doi.org/10.28925/2518-766X.2024.912> [in Ukrainian].
7. Folomieieva, N. A. (2023). Methodological foundations of developing articulatory expressiveness in the vocal training of future actors. *Slobozhanski Art Studios*, 2(3), 54–61. DOI: <https://doi.org/10.32782/art/2023.2.7> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 30.10.2025
Отримано після доопрацювання 01.12.2025
Прийнято до друку 12.12.2025
Опубліковано 29.12.2025